

OBZOR EVROPSKÉHO URBANISMU

(Recenze)

Gerd Albers: Zur Entwicklung der Stadtplanung in Europa. Begegnungen, Einflüsse, Verflechtungen. Bauwelt Fundamente 117. Braunschweig, Vieweg 1997.

Ve známé knižnici Bauwelt Fundamente, v níž snad nechybí žádné významější téma soudobé architektury a urbanismu, vyšla nejnověji jako již 117. svazek studie jednoho z čelných nejen německých, ale i světových urbanistů, nazvaná „*K vývoji plánování měst v Evropě. Setkání, vlivy, souvislosti*“.

Je to obsáhlé a právě v současné době sjednocování Evropy též na výsost aktuální dílo, jehož vznik by ovšem nebyl možným bez Albersova mnohaletého studia, jeho ojedinelých znalostí a působení v čelných mezinárodních institucích. Jak sám říká v předmluvě „*nabývá v době srůstání evropských zemí do jednoho politického společenství též ve sféře prostorového uspořádání na významu vzájemná dohoda a spolupráce. Již dnes existují početné příklady státní hranice překračující spolupráce především v regionálním plánování. To samozřejmě vyvolává setkávání různých, vzájemně se lišících právních a správních soustav stejně jako rozmanitých plánovacích tradic i odborné terminologie. Často jsou to právě tyto odlišnosti plánovacích tradic a "plánovacích kultur", které více než cokoliv jiného brání dorozumění mezi odborníky různých národů. Mohou i při odborně totožných úkolech vést k protikladným postupům a výsledkům již proto, že zdánlivě jednoznačně přeložený odborný termín získává různý obsah a konotace*“. Studie chce proto „*posloužit k pochopení těchto odlišností i toho, co je celé Evropě společné*“.

Již v úvodu se autor omlouvá za dosud tak obvyklé a též jím použité vymezování Evropy pouze na její západní část. Vysvětluje to svou neznalostí slovanských jazyků a velkoryse pomlčuje o tom, že na rozdíl od západoevropských zemí chybí u nás a našich sousedů jak v domácích jazycích a tím více do světových jazyků přeložená alespoň minimální odborná literatura k danému tématu. Přesvědčil jsem se o tom sám, když jsem se na žádost G.Alberse pokoušel získat dostatečně fundovanou studii o historickém vývoji našeho stavebního a urbanistického zákonodárství a příslušných orgánů a institucí. Asi to u nás nikdy nikoho nezajímalo a nezajímá, což je obzvláště nepochopitelné v současné době, kdy se tak obtížně zákonodárství našeho oboru přizpůsobuje novým společenským a hospodářským podmínkám a navíc ho čeká harmonizace s právním prostředím EU.

Studie G.Alberse je založena na sledování vývoje sídelních podmínek a urbanistických koncepcí západní Evropy a jejích jednotlivých zemí, včetně k tomu potřebných právních nástrojů, institucí a příslušně vzdělaných odborníků. Zvláštní pozornost je věnována kontaktům a srovnáním mezi jednotlivými zeměmi, přičemž nelze mít autorovi za zlé, že je nejlépe informován o německém prostředí. Celkovému záměru odpovídá též členění 400 stran textu na tři velké kapitoly a závěr.

Prvá kapitola je věnována charakteristice vývoje, stavu a výhledových tendencí plánování měst v 15 evropských zemích - Belgii, Dánsku, Finsku, Francii, Holandsku, Itálii, Německu, Norsku, Portugalsku, Rakousku, Řecku, Španělsku, Švédsku, Švýcarsku a Velké Británii. U každé z nich nalezneme nejen vývoj zákonodárství a institucí - většinou již od 19. století, ale rovněž důležité události, jako jsou velké urbanistické projekty a realizace, soutěže, kongresy a podobně.

Druhá kapitola se zabývá mezinárodními vazbami. Je členěna na 4 časová období - do roku 1900, od 1900 do 1918, od 1919 do 1945 a po roce 1945. Pro každé z těchto období je uvedena v celkovém nadhledu základní odborná literatura, která měla výraznější mezinárodní ohlas. Nechybí tu ani důležité události mezinárodních kontaktů a jako nejzajímavější součást zaznamenání určitých společných znaků a naopak i odlišností jednotlivých zemí.

Třetí kapitola, která tvoří jakési vyvrcholení studie podává vývojový průřez z hlediska základních aspektů plánování a stavby měst. Postupně jsou v ní charakterizovány společenské souvislosti urbanismu, vývoj stavebního a územně plánovacího práva, proměny odborného profilu urbanistů a jejich vzdělávání, vývoj teoretických představ, urbanistických koncepcí a nakonec i metod obnovy a přestavby měst.

Opomenout nelze ani pečlivě zpracované přílohy. Obsahují překlady ve vlastním textu v originále použitéch cizojazyčných citátů, chronologickou tabulku vývoje zákonodárství, chronologii rozhodujících odborných spisů, obsáhlou bibliografii a též rejstříky - osobní, místní a tematický.

Na závěr této recenze lze opět využít autorovo zjištění, že " ...i při veškeré skicovitosti tohoto přehledu o tak rozmanité

problematicke se přece jen zřetelně ukázalo, že má urbanistický vývoj v Evropě mnoho společného a že mezi jednotlivými zeměmi existují zřejmé shody. To se projevuje nejen ve vlastní stavbě měst, ale také v myšlenkových východiscích a hodnotách, z nichž vycházejí". To však podle autora zdaleka neznamená, že by ve sjednocené Evropě bylo nutno a vůbec možno opomíjet nebo odstranit specifiku jednot-

livých zemí, protože "koneckonců nejsou tyto národní soustavy pouze výsledkem nějaké náhody. Zrcadlí se v nich bohaté tradice uspořádání veřejných věcí, projevující se v zákonodárství, správě země a též - použijeme-li nyní tak oblíbený pojem - v plánovací kultuře. Je to právě tato rozmanitost, která tvoří součástí bohatství evropské kultury".

Jiří Hruza